

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain, merimiesten palkkaturvalain 7 ja 26 §:n sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain, merimiesten palkkaturvalain 7 ja 26 §:n sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 196/2016 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi hallitussihteeri Nico Steiner, työ- ja elinkeinoministeriö
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lainopillinen asiamies Atte Rytönen, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Verohallinto
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Konepäällystöliitto ry
- Suomen Varustamot ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi palkkaturvalakia, merimiesten palkkaturvalakia ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia. Esityksen mukaan palkkaturvaa koskeviin lakeihin tehtäisiin muutokset, jotka olisivat tarpeen työntekijöiden riittävän oikeusvarmuuden varmistamiseksi, jotta palkkaturvajärjestelmä ei muodostuisi työmarkkinajärjestöjen tekemässä kilpailukyky sopimuksessa tarkoitettujen selviytymissopimusten esteeksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia, joiden perusteella palkkaturvaviranomaisella olisi mahdollisuus hyödyntää Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2016 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Palkkaturvaa koskevat muutokset

Palkkaturvan lainsäädäntöön ehdotettujen muutosten tarkoituksena on poistaa lainsäädännön esteet kilpailukyky sopimuksessa tarkoitettujen selviytymissopimusten tekemiselle. Selviytymissopimusten tavoitteena on mahdollistaa työsuhteen ehtojen määräaikainen heikentäminen yrityksen toimintaedellytysten ja työpaikkojen säilymisen turvaamiseksi. Selviytymissopimuksella voidaan sopia joidenkin palkkasaatavien, kuten lomarahana, eräpäivän siirtämisestä. Lainsäädännön muutokset tarvitaan kahdesta syystä. Ensinnäkin eräpäivän siirtoa koskevien sopimusten ei aina ole katsottu sitovan palkkaturvaviranomaista. Toiseksi ilman tarvittavia säännösmuutoksia palkkaturvaviranomainen saattaa pitää selviytymissopimusta osoituksena siitä, että työntekijät ovat tienneet työnantajansa maksuvaikeuksista ja siitä huolimatta jatkaneet työntekoaan, mikä on palkkaturvan epäämisen peruste. Työntekijöiden aseman turvaamiseksi säännöksiä ehdotetaan muutettavan siten, että selviytymissopimuksia ei arvioida työntekijän vahingoksi palkkaturvaa koskevia päätöksiä tehtäessä ja että työnantajan ja työntekijän sopimus saatavan eräpäivän siirtämisestä sitoo myös palkkaturvaviranomaista. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotuksia tarpeellisina.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettujen muutosten myötä palkkaturvan hakemisen ja myöntämisen edellytyksiin tulee tiukkoja muoto- ja määräaikavaatimuksia. Eräpäivän siirto sitoo palkkaturvaviranomaista, jos se on tehty ennen saatavan eräntymistä ja oikeudellisesti pätevällä tavalla. Jos eräpäivän siirrosta on sovittu pakottavan lainsäädännön tai työehtosopimuksen vastaisesti, sopimus on mitätön eikä se sido palkkaturvaviranomaista. Saatavan eräpäivän siirto voidaan tehdä vapaamuotoisesti, mutta palkkaturvan määräajan kannalta on välttämätöntä edellyttää kirjallista muotoa tai eräpäivän siirron muuta luotettavaa todentamista. Valiokunta korostaa, että palkkaturvan hakemiseen ja myöntämiseen liittyvistä vaatimuksista tulee tiedottaa tehokkaasti sekä työnantajille että työntekijöille, jotta vältetään tilanteet, joissa palkkaturva jää muotoseikkojen vuoksi saamatta.

Valiokunta toteaa, että selviytymissopimusten sisällöistä ei vielä ole tietoa saatavilla. Niitä tulevat todennäköisesti tekemään erilaiset yritykset, ja ne tulevat olemaan sisällöltään erilaisia.

Hallituksen esityksessä on käsitelty ainoastaan kilpailukyky sopimuksen tarkoittamia selviytymissopimuksia. Valiokunta toteaa, että Suomessa on paljon työnantajayrityksiä, jotka toimivat työehtosopimusten ulkopuolella. Mahdollista on, että myös näissä yrityksissä tehdään sisällöltään ja tarkoitukseltaan samanlaisia selviytymissopimuksia. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nyt käsiteltävänä oleva selviytymissopimukseen liittyvä lainmuutos koskee myös työehtosopimusten ulkopuolella olevia yrityksiä.

Viranomaistietojen hyödyntäminen palkkaturvassa

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi muutokset, joiden perusteella palkkaturvaviranomaisella on oikeus saada Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia velvoitteidenhoitoselviytyksiä. Sen tarkoitus on vähentää palkkaturvaviranomaisen hallinnollista työtä ja parantaa mah-

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2016 vp

dollisuutta selvittää palkkaturvaan liittyviä epäselvyyksiä ja torjua harmaata taloutta. Valiokunta pitää ehdotusta tarpeellisena.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muutosehdotuksessa ei ole otettu huomioon viimeisintä lain 6 §:ään tehtyä muutosta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

3. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. Velvoitteidenhoitoselvitysten käyttötarkoitus. Valiokunta toteaa, että Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muutosehdotuksen johtolauseessa ja säännösehdoituksessa on jäänyt ottamatta huomioon, että mainitun lain 6 §:ään on lailla 858/2016 lisätty uusi 17 kohta. Tämä aiheuttaa muutostarpeen sekä johtolauseeseen että säännöksen kohtien luettelointiin. Valiokunta ehdottaa 6 §:ää muutettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon aikaisemmin lisätty 17 kohta, jolloin lakiehdotuksessa ehdotettu uusi 17 kohta siirtyy kohdaksi 18.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 196/2016 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 196/2016 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 5 §, 8 §:n 1 momentti ja 28 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentti ja 28 §:n 2 momentti laissa 1633/2009, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2016 vp

5 §

Hakemuksen määräaika

Saatavaa on haettava palkkaturvana kolmen kuukauden kuluessa sen erääntymisestä. Lakiin tai sopimukseen perustuvaa vahingonkorvausta tai hyvitystä, jolla ei ole erityistä eräpäivää, on haettava palkkaturvana kolmen kuukauden kuluessa tuomion lainvoimaiseksi tulosta tai vakiintunutta työmarkkinakäytäntöä noudattaen solmitun sopimuksen tekemisestä.

Saatavan eräpäivän siirtoa koskeva sopimus sitoo palkkaturvaviranomaista, jos sopimus on tehty ennen saatavan erääntymistä, ja se on sitova työnantajan ja työntekijän välisessä suhteessa. Lisäksi edellytetään, että sopimus on tehty kirjallisesti tai eräpäivän siirto on muutoin todennettavissa.

8 §

Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

- 1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;
- 2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;
- 3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia;
- 4) työntekijä on jatkanut työsuhteessa vielä senkin jälkeen, kun hänen on palkanmaksuun liittyvien laiminlyöntien perusteella täytynyt tietää, ettei työnantaja kykene suoriutumaan palkanmaksustaan.

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

2.

Laki

merimiesten palkkaturvalain 7 ja 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 7 §:n 1 momentti ja 26 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1633/2009, seuraavasti:

7 §

Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

- 1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;
- 2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;
- 3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia;
- 4) työntekijä on jatkanut työsuhteessa vielä senkin jälkeen, kun hänen on palkanmaksuun liittyvien laiminlyöntien perusteella täytynyt tietää, ettei työnantaja kykene suoriutumaan palkanmaksustaan.

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

3.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin
17 kohta, sellaisena kuin se on laissa 858/2016, sekä
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 308/2016, uusi 18 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvitysten käyttötarkoitukset

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

- 17) eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) 10 §:ssä säädettyä tehtävää;
18) palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) täytäntöönpanoa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 17.11.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tarja Filatov sd
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Reijo Hongisto ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Leena Meri ps
jäsen Merja Mäkisalo-Ropponen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Eero Suutari kok

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2016 vp

jäsen Martti Talja kesk
jäsen Juhana Vartiainen kok
varajäsen Antero Laukkanen kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen